

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2017

Pudasjärven kaupunginvaltuustolle

1. TARKASTUSTOIMI

Tarkastustoiminta käsittää kunnan hallinnon ja talouden valvonnan. Ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat valvontajärjestelmän. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Sisäisen valvonnan järjestämistä varten kaupunginhallitus on antanut sisäisen valvonnan ohjeet päätöksellään päävastuualueiden ja toiminta-alojen noudatettavaksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään kuntalain 121 §:ssä.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

84 § Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettun kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa, pormestaria ja apulaispormestaria sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtävänsä valittu. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.

Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan luottamustoimen tai tehtävän päättyessä henkilöä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä ja tietoverkosta.

2. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Pudasjärven kaupunginvaltuuston toimikaudekseen 2017-2021 valitsema tarkastuslautakunta:

jäsen

henkilökohtainen varajäsen

Heikkilä Juha, puheenjohtaja	Arto Hinkula 7.9.2017 asti, Pekka Törmänen, 7.9.2017 alkaen
Kuukasjärvi Tuula, varapuheenjohtaja	Soronen Paula
Vähäkuopus Timo	Koivukangas Jouni
Tuohimaa Ruut	Pankinaho Sirkka
Koivula Marko	Juusola Kimmo
Pääkkö Mirka	Vainio Taina

Varsinaisten jäsenten lisäksi arviointikertomuksen laadintaan ovat osallistuneet varajäseninä Sirkka Pankinaho, Taina Vainio ja Paula Soronen.

Esteellisyyksien toteaminen

Tarkastuslautakunta on käsitellyt tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyyksiasiaa kokouksessaan 19.6.2017 § 55 ja todennut, että tarkastuslautakunnan jäsenen on perusteltua ilmoittaa tiedossaan olevat ns. pysyvät esteellisyydet tässä vaiheessa. Mahdollisista asiakohtaisista esteellisyyksistä lautakunnan jäsenen tulee ilmoittaa välittömästi sellaisen ilmetessä.

Tarkastuslautakunnan jäsenet osallistuivat FCG Koulutus Oy:n järjestämille tarkastuslautakuntien koulutuspäiville 20.9.2017.

Tilintarkastaja on luennoinut ajankohtaisista kysymyksistä.

Lautakunnan kokouksissa ovat vierailleet kaupunginjohtaja Tomi Timonen ja hallintojohtaja Seija Turpeinen, tekninen johtaja Eero Talala, opetus- ja sivistysjohtaja Juha Holappa, kehittämisjohtaja Jorma Pietiläinen, Hirsikampuksen rehtori Mikko Lumme, Hirsikampuksen apulaisrehtori Eeva Harju, erityisluokanopettaja Sari Poropudas ja kouluterveydenhoitaja Sari Nieminen.

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy ja vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Katri Hokkanen.

3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Visio: Pudasjärvi on Suomen Luonnonmukaisin kasvukaupunki. Pudasjärvi on luonnonantimien ja hirren koti, vahvasti kasvava maaseutumainen, suurkaupungin aktiivista kumppanuutta hyödyntävä monikulttuurinen ja persoonallisuuksia kiinnostava kaupunkialue.

Strategiaksi on valittu kasvustrategia, jonka mukaan kymmenessä vuodessa kaupungin väkiluku kasvaa 10 000 asukkaaseen ja jona aikana luodaan 500 uutta työpaikkaa.

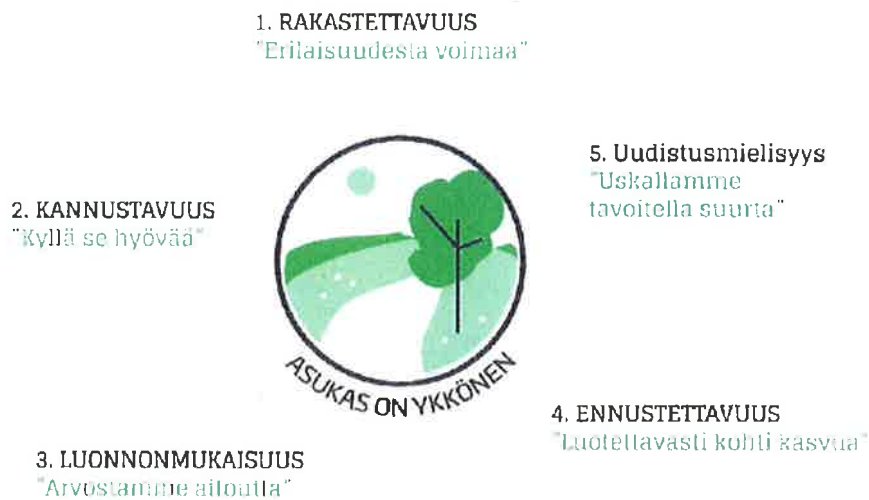
Tavoitteen saavuttamiseksi strategiset painopisteet vuosille 2017-2027 on kiteytetty seuraavasti:

1. Elinvoima ja työllisyys - erikoistuminen

2. Hyvinvointi ja asukkaat
3. Elinympäristö ja asuminen –Kansallispuiston kotikaupunki
4. Vetovoima ja kasvu

Arvot määrittelevät ne keskeiset ja merkitykselliset tekijät, jotka ohjaavat kaikkea päätöksentekoa ja joihin tärkeät linjaukset aina nojautuvat.

Pudasjärven kaupungin arvoperusta on esitetty alla olevassa kuvassa.

Strategian toteuttamista hirsirakentamisen osalta on jatkettu entiseen tapaan, toimintavuoden alussa otettiin käyttöön Hirsikartano, uusi ikäihmisten tuetun palveluasumisen 54 -paikkainen yksikkö Ijokirannassa. Pietarilan alueelle alettiin rakentaa vuokratotaloyhtiön toimesta hirsirakenteisia vuokra-asuntoja.

Valokuituverkon rakentaminen saatiin päätökseen vuoden 2017 aikana.

Pudasjärvi vastaanotti 20 kiintiöpakolaista syksyllä 2017 Syyriasta.

a) Strategiset tavoitteet

Kuntastrategia 2017-2027:

Pudasjärven kuntastrategia 2017-2027 hyväksyttiin valtuustossa toukokuussa 2017. Pudasjärven kaupunki päätti strategiassaan ottaa suunnakseen kasvun, jossa määriteltiin tavoitteeksi 2027 vuonna 10 000 asukasta, 500 uutta työpaikkaa ja 100 uutta yritystä. Tavoite on kunnianhimoinen, mutta selkeälle suunnanmuutokselle on tarve, mikäli kaupunki halutaan pitää elinvoimaisena jatkossakin.

Kuntastrategian mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan järeitä keinoja. Parhaillaan on valmistelussa elinvoimaohjelma ja kaupunginvaltuustossa marraskuussa 2017 hyväksytty matkailun investointien puitesopimus luo mahdollisuuksia päästä lähemmäs asetettuja tavoitteita. Joulukuussa hyväksytyssä talousarvion investointiosassa näkyy omalta osaltaan myönteinen kehitys sekä halukkuus panostaa työpaikkoja lisääviin kehittämisinvestointeihin.

Kasvusta antavat viitteitä myös Kipinän kyläkoulun laajennustarve sekä päivähoitoresurssien lisäämisen selvitystyö, samoin yksityisten investointien myönteinen kehitys sekä matkailun vahva kasvu.

Tarkastusvuonna aloitettiin kiertoliittymän konkreettiset valmistelut ELY-keskuksen hyväksynnän jälkeen.

Väestön vähenemistä ei ole vielä onnistuttu kokonaan pysäyttämään, mutta väestömäärä oli ennakoitua parempi. Kaupungin asukasmäärä on vähentynyt 85 henkilöllä (-1,0%). Syntyvyys vuonna 2017 on huolestuttavan alhainen (64). Pudasjärven väestöstä 50,8% asuu taajamassa.

Perheille annettava tuki oli nostettu ensisijaiseksi painopistealueeksi ja kehittämiskohteeksi laajassa hyvinvointikertomuksessa 2013-2016. Tarkastuslautakunnan vuoden 2016 arvion ja saatujen selvitysten mukaan lapsiperheiden kotipalvelu ei ollut pystynyt vastaamaan tarpeisiin Pudasjärvellä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tilanne ei ole oleellisesti parantunut vuonna 2017. Tarkastuslautakunta edellyttää toimenpiteitä lapsiperheille kotiin tarjottavan avun lisäämiseksi (esimerkiksi kotiin tarjottavaa lastenhoitoapua asiointia varten).

Toiminnan kehittämisohjelma 2015-2017:

Kehittämisohjelman 2015-2017 tärkeimpien tavoitteiden, talouden kurissa pitämisen ja resurssien tehokkaamman suuntaamisen suhteen on onnistuttu hyvin talouden tunnuslukujen perusteella.

Pudasjärven työttömyysaste vuoden 2016 lopussa oli 18,1% (543 henkilöä) ja vuoden 2017 vastaava luku oli 16,5% (503 henkilöä). Alimmillaan Pudasjärven työttömyysaste oli elokuussa, jolloin lukema laski peräti 14,3%.

Vuoden 2017 alussa käynnistetty Unelmatehas -yhteisön kehittäminen sekä yhteisölle kaavailut tavoitteet pysyvien ratkaisujen löytämiseksi työllisyyden hoitoon ja elinkeinojen kehittämiseen eivät ole toteutuneet tavoitteiden mukaisesti.

Hallintotoiminta

Kunnallisvaalit järjestettiin 9.4.2017. Äänestysprosentti oli 55,9. Pudasjärven valtuustoon valittiin aiemman 35 valtuutetun sijaan 27 valtuutettua toimikaudeksi 2017-2021. Naisia valtuutetuista oli 14 ja uusia valtuutettuja yhteensä 9 eli kolmannes kaikista valtuutetuista. Poikkeuksellisesti valtuustokausi aloitettiin kesäkuun alussa, ensimmäinen uuden valtuuston kokous pidettiin 5.6.2017.

Valtuusto on kokoontunut seitsemän kertaa (v.2016 kuusi kertaa) ja käsitellyt 73 asiaa (61) ja valtuustoseminaareja oli viisi (viisi). Kaupunginhallitus on pitänyt 21 kokousta (23) ja käsitellyt 410 asiakohtaa (416). Tehtäväkenttensä laajuuden vuoksi kaupunginhallitus on asettanut avukseen palvelussuhdetoimikunnan ja henkilöstötoimikunnan tilapäisten ja pysyväisluonteisten tehtävien suorittamista varten. Toimikaudet näille on määritelty vuosille 2017-2018.

Hyvinvointivaliokunta on kokoontunut 11 kertaa (11), elinympäristövaliokunta 9 kertaa (11) sekä elinvoimavaliokunta 10 kertaa (15).

Viranomaislautakunta kokoontui 10 (8) kertaa ja asioita oli 98 (80).

Tarkastuslautakunnan mukaan valiokuntatyöskentely luo laajasti mahdollisuuksia vaikuttamiseen ja kaupungin kokonaisvaltaiseen kehittämiseen, mutta se edellyttää jäseniltä aktiivisuutta. Valiokuntatyöskentely hakee vielä hieman muotoaan uuden valtuuston myötä. Työskentelyyn on muotoutunut luonteva ja pitkäjänteinen malli. Kehitettävää on sitoutumisessa valiokuntatyöskentelyyn ja osallistavan budjetoinnin sisäistämisessä sekä käytäntöön viemisessä.

OSEKK:n alijäämälasku 521 028€ euroa on kirjattu hallintotoimen palvelujen ostoihin (v.2016 alijäämälasku oli 209 000 euroa). Vuodelle 2018 Pudasjärven yksikköön oli vain 7 ensisijaista hakijaa. Vaikka Pudasjärven yksiköstä aiheutuu vuosittain kustannuksia kaupungille, tarkastuslautakunta pitää toisen asteen koulutuksen säilyttämistä välttämättömänä paikkakunnalla. Kustannustaso täytyy saada huomattavasti alemmaksi.

Kunnan yhteistyötoiminta:

Kunnan yhteistoiminta-alue jakaantuu kuuteen tulosityksikköön: Kuntayhteistyö, Oulunkaaren yhteistoiminta-alue, Oulunkaaren kuntapalvelutoimisto,

Pudasjärven kaupungin tarkastuslautakunta
2017-2021

Maaseututoimi, Oulunkaaren ympäristöpalvelut ja Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitos.

Kuntalaisilta tulleen palautteen mukaan terveysasemalla on edelleen haasteita hoitoon pääsyssä. Samoin työterveyshuollon lääkäripalveluita on ollut huonosti saatavilla. Työntekijäresursseihin tulee kiinnittää huomiota. Pudasjärvi maksaa SOTE-palveluista 34,3 miljoonaa euroa vuodessa (edellisvuonna 35 milj. €).

Pudasjärvi on isäntäkuntana ympäristö- ja eläinlääkintäpalveluissa. Palvelut ovat toimineet hyvin.

Oulunkaaren ympäristölautakunta on kokoontunut 10 kertaa (vuonna 2016 10) ja käsitellyt 92 asiakohtaa. Ympäristöjohtaja irtisanoutui v. 2017 lopulla ja uusi ympäristöjohtaja on aloittanut työssään v. 2018 alkupuolella.

Kehittämistoiminta:

Uuden kuntastrategian voimaantulon myötä kehittämistoimessa on käynnistetty elinvoima-ohjelman valmistelu ja tehtiin päätökset Pudasjärven kehitys Oy:n perustamisesta. Elintarviketuotannon kehittämiseksi luotiin KÖÖKI - tuotekehityskeittiö, jonka tavoitteena oli kehittää ja luoda mahdollisuuksia elintarvikkeiden jatkojalostukseen. Hanke ei tuottanut toivottua tulosta.

Pudasjärvellä on päätetty, että vuonna 2017 vähintään 8% keskuskeittiön elintarvikehankinnoista käytetään paikallisiin hankintoihin. Yhteensä elintarvikkeisiin on käytetty 619 963€, joista paikallisiin elintarvikkeisiin 51 115€. Näin ollen päätetty 8%:n tavoite on saavutettu. Suunta on oikea.

Työllistämisen edistämiseksi Pudasjärvelle palkattiin urakoordinaattori työllistämiskoordinaattorin sijaiseksi. Kaupunki tuki yrityksiä osallistumalla palkkakuluihin, näiden työllistettyjen osalta osa tuloista on jäänyt yrityksiltä kuitenkin saamatta ja ne ovat jääneet kaupungin maksettavaksi.

Merkittävimpänä työllisyyden kehittäjänä on toiminut Laavu-hanke.

Hankkeiden valmisteluun, talousarvion suunnitteluun ja talouden seurantaan tulee kiinnittää enemmän huomiota ja sovitussa hankebudjetissa tulee pysyä.

Sivistys- ja hyvinvointitoiminta:

Toiminta-alueella toimintakate alitettiin talousarvioon nähden 307 932 eurolla.

Pudasjärven kaupungin tarkastuslautakunta
2017-2021

Perhepäivähoitajien määrä on laskenut, joka näkyy vähentyneissä hoitopäivien lukumäärässä, kun vastaavasti päiväkotihoidon hoitopäivien lukumäärä on kasvanut lähes kuudella tuhannella (38,8%).

Pudasjärven kouluilla on erinomaiset resurssit sekä hyvät oppimisympäristöt valtakunnallistikin mitattuna.

Koulujen ja kodin yhteistyön parantamiseksi ja kehittämiseksi esitetään kuitenkin harkittavaksi koulujen johtokuntien perustamista.

Koulukuljetusten piirissä oli yhteensä 444 oppilasta, yhteensä perusopetuksessa oli 801 oppilasta. Koulut ovat pysyneet hyvin talouden raameissa.

Kansalaisopiston opetustunnit lisääntyivät 10,1%:lla ollen yhteensä 11 011 tuntia. Kielten opiskelu lisääntyi eniten (40,8%) ja liikunta ja terveystieteiden opetus kasvatti suosiotaan 18,9%. Tavoitteena oli järjestää 20% kursseista Hirsikampuksella, 9% näistä toteutui.

Kirjaston osalta huomionarvoista on, että fyysiset käynnit ovat vähentyneet 12,9% ja samanaikaisesti verkkokäynnit ovat yli kaksinkertaistuneet. Vuonna 2016 lainausmäärä oli 160 000 ja vuonna 2017 määrä laski 110 209.

Nuorisotilojen kävijämäärät ovat olleet toistuvasti samat, joten kävijämääriä on seurattava tarkemmin vuosittain.

Suojalinnan kaukalon, urheilukentän ja tenniskentän kävijätilastot puuttuvat toimintakertomuksesta kokonaan.

Pietarilan lähiliikuntapuiston kilpailuttaminen aloitettiin kertomusvuoden lokakuussa.

Tekonurmikenttä vastaanotettiin heinäkuussa. Lopullisiksi kustannuksiksi tuli vuosien 2016-2017 aikana 1 001 311€, josta valtionavustusta 122 000€. Kaupungin osuudeksi tuli 879 311 euroa.

Jääkiekko/tenniskaukalo vastaanotettiin heinäkuussa. Kentän lopullisiksi kustannuksiksi tuli vuosien 2016-2017 aikana yhteensä 291 808,38 euroa.

Kipinän koulun laajentamisen suunnittelu käynnistettiin.

Kaupunginhallitus päätti marraskuussa käynnistää uuden terveysaseman suunnittelutyön.

Tekninen- ja ympäristötoiminta:

Teknisen ja ympäristötoiminnan toiminta-alueen talousarvio elää voimakkaasti vuoden aikana. Tähän vaikuttaa valtuuston hyväksymä kiinteistöjen purku- ja alaskirjaussuunnitelma (Kiinteistöjen hallintaohjelma 17.3.2016). Em. suunnitelman mukaisesti vuosittain puretaan tarpeettomiksi käyviä kaupungin omistamia kiinteistöjä (alaskirjaukset taseesta).

Valtuusto myönsi lisämäärärahaa kiinteistöjen purkamiseen 450 000 € ja 243 000 € käyttöomaisuuden myyntitappioihin. Toimintakate ylittyi n. 70 000 €

Kiinteistöjen ostoihin on käytetty 301 495 €. Kaupunki on myynyt maa-alueita 27 971 €:n arvosta. Rakennusten purku/alaskirjaus (arvonalentumiset) eivät vaikuta teknisen toimintakatteeseen, mutta vaikuttavat vuositulokseen.

Kouvanjoen sillan korjaamiseen myönnettiin avustusta n. 48 000 €.

Yhteismetsä aloitti toimintansa v. 2017 alusta.

Tiestön hoidon ja ylläpidon yhteisurakka kilpailutettiin 2017 lopulla.

Syötteen vesi- ja viemärlaitoksen ympäristölupa myönnettiin kesällä 2017.

Jätehuollon koko laskutus ja perintä siirrettiin 1.1.2017 kokonaan Kiertokaari Oy:lle.

Terveysaseman piha-alueiden opasteet asennettiin.

Henkilökunnan virkistysmajan suunnitelmat ja urakkasopimus tehtiin ja rakennus saatiin harjakorkeuteen.

Kurenalan koulun asuinrakennus ja Tuohikoti purettiin. Näiden purkamiseen käytettiin n. 215 900€.

Rakennusjärjestyksen päivitystyö saatiin valmiiksi.

Terveysaseman ja kaupungintalon katoille asennettiin marraskuussa aurinkopaneelit. Nämä kattavat noin 6% sijoituspaikkojensa vuotuisesta sähkönkulutuksesta ja pienentävät hiilidioksidipäästöjä noin 12,5 tonnia vuodessa. Leasing -rahoituksella hankitun järjestelmän kokonaishinnaksi muodostui 85 000 euroa, johon kaupunki sai työ- ja elinkeinoministeriöltä 25 prosenttia energiatukea.

Pudasjärven kaupungin tarkastuslautakunta
2017-2021

-Kuntakonserni:

Pudasjärven kaupunki on osakkaana kolmessa osakkuusyhteisössä (Koillis-Suomen Aikuiskoulutus Oy, Tunturi Travel Oy, As. Oy Lakarinkuusikko), ja kuuluu kolmeen kuntayhtymään (Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ja Oulunkaari). Tytäryhtiöitä on 9 kappaletta.

Uusi konserniohje on käsitelty valtuustossa 7.9.2017.

Tytäryhteisöjen toimitusjohtajat ovat raportoineet tavoitteiden toteutumisesta talouden osavuositarkastuksissa. Raportointi on ollut aiempaa yhtenäisempää.

Pudasjärven kaupunki on ostanut Pudasjärven Kyläverkot Oy:n koko osakekannan Kairan Kuitu Oy:ltä.

Unelmatehas Oy:n operatiivinen toiminta lopetettiin.

Kaupungin takaussitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta 14,5 milj. €.

c) Taloudelliset tavoitteet

- Kunta:

Valtuuston hyväksymä talousarvion toimintakate (ulkoinen/sisäinen) oli - 57 113 513 euroa. Muutetun talousarvion mukainen toimintakate on -57 860 527 euroa. Käyttötalouden toimintakate muodostui -57 649 221 euron suuruiseksi. Käyttötalouden toimintakate ylittyi voimassa olevaan budjettiin nähden 211 306 euroa.

Koko kaupungin osalta valtuuston hyväksymässä 2017 talousarviossa vuosikatetavoite oli 3 166 987 euroa ja valtuuston hyväksymän muutetun talousarvion jälkeen 2 419 973 euroa. Vuosikatetavoite ylittyi ja vuosikatteeksi muodostui 4 615 692 euroa, poistot ja arvonalentumiset ovat -3 628 157 euroa.

Verotulot ovat edellisvuoteen verrattuna kasvaneet 818 406 euroa ja valtionosuudet ovat laskeneet 1 555 556 euroa. Tilikauden tulos on ylijäämäinen 987 535 euroa.

Vuoden 2017 investointiohjelmassa varattiin 4 890 000 euron (brutto) investointeihin. Kokonaismenojen osalta investointiohjelma alittui n. 1 703 121 euroa. Investointituloja kirjattiin 403 448 euroa kun talousarvion laadintavaiheessa arvioitiin saatavan investointituloja 912 500 euroa.

Investointiohjelman netto-osuus eli kaupungin kustannettavaksi jäävä osuus oli 2 783 431 euroa kun muutetussa talousarviossa arvioitiin kaupungin netto-osuudeksi 3 977 500 euroa. Investoinnit alittuivat 1 194 069 euroa.

Verotulot ovat olleet Pudasjärvellä 2 872 €/asukas, valtionosuuksia on saatu 4 559 €/asukas. Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin 3 474 €/asukas (v. 2016).

Kunnan lainat ovat kokonaisuudessaan 23,3 milj. euroa (v. 2016 23,3 milj. euroa). Kunnan lainamäärä on 2 709 €/asukas (v. 2016 2 842€). Keskimääräinen lainakanta Pohjois-Pohjanmaalla on 3 460 €/asukas (v.2016).

Konsernin lainat ovat kokonaisuudessaan 47,3 milj. euroa (v. 2016 48,3 milj. euroa). Konsernin lainamäärä on 5 839 €/asukas (v. 2016 5 909€).

Vuosikate/asukas on ollut 570 € (513 € v. 2016).

Kassan riittävyys 66 pv (64 pv v. 2016).

Kaupungin leasingvastuut rakennuksista (Hirsikampus ja Hirsikartano) ovat 36,4 milj. €. Velat ja vastuut käyttötuloista on 93,3%. *(Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut.)*

Kunnan omavaraisuusaste on 67,7% (66,4%). Konsernin omavaraisuusaste on 49,0% (48,2%).

-Kuntakonserni:

Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2017 talousarviossa kaupungin konserniin kuuluville tytäryhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Konsernitilinpäätös on ollut ylijäämäinen euroa 1 600 636 (v. 2016 alijäämäinen 1 383 561 €). Edellisten vuosien kertynyt ylijäämä on 12 731 709 € tilikauden 2017 ylijäämän siirtämisen jälkeen. Konsernin velka on vähentynyt jonkin verran. Kassan riittävyys konsernitasolla on noin 59 päivää (53 päivää v.2016), kaupungilla vastaava luku on 66 päivää (64 päivää v. 2016). Vuosikate/asukas on ollut 864 € (762 € v. 2016).

4. RISKIENHALLINTA JA SISÄINEN VALVONTA

Kuntalaki velvoittaa kunnan järjestämään kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan sekä raportoimaan niiden tuloksellisuudesta. Pudasjärven kaupungin ja kuntakonsernin sisäisen

valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ohjeistus on hyväksytty valtuustossa ja kaupunginhallituksessa v. 2014.

Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan toimivuudesta. Toteuttamis- ja valvontavastuu on kaupunginjohtajalla.

Toiminta-alueiden ja tulosalueiden johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta omilla alueillaan sekä ohjeistavat alaisuudessaan olevia toimintayksiköitä ja raportoivat kaupunginhallituksen ohjeiden mukaisesti.

Kaupunginhallitus antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.

Sisäisen valvonnan järjestäminen perustuu ohjeistukseen ja läpi organisaation toteutuvaan systemaattiseen riskien hallintaan, jolloin katetaan olennaisimmat toimintaan ja talouteen liittyvät erilaiset riskit. Sisäisen valvonnan asianmukaisuutta ja riittävyttä arvioidaan, mutta ei vielä riittävän järjestelmällisesti.

-Kuntakonserni:

Valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kuntakonsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtaja vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisen asianmukaisuudesta ja tuloksellisuudesta. Konserniyhtiöt ovat velvollisia raportoimaan sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta osavuosisikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

5. HENKILÖSTÖ

31.12.2017 henkilöstöä on ollut yhteensä 325, joista vakinaisia 56,8 %, määräaikaista 38,9 %, työllistettyjä 4,3 %.

Henkilöstösuunnittelun kannalta olisi tärkeää varautua työvoiman poistumaan. Koko kunta-alan henkilöstön keski-ikä oli 45,8 vuonna 2016. Pudasjärven kaupungin koko henkilökunnan keski-ikä vuonna 2017 oli 46,4 vuotta. Tarkastuslautakunnan mielestä tulevat rekrytoinnit tulisi hoitaa siten, että toiminnan sujuva jatkuminen turvataan ja perehdyttämiseen varataan riittävästi aikaa.

Vuonna 2017 on laadittu henkilöstö- ja koulutussuunnitelma, johon sisältyy kaikki henkilöstöön liittyvät säännöt ja ohjeet. Koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain. Koulutuskorvausta on haettu Työttömyysvakuutusrahastolta. Henkilöstön koulutukseen käytettiin tilinpäätöstietojen mukaan 2017 vuonna 70,8% varatusta 80 500 euron määrärahasta, yhteensä 57 020 € (2016/83 947 €). Luku ei sisällä kaikkea koulutukseen käytettyjä kustannuksia, koska muita oheiskuluja (matkat, ateriat ym.) ei aina ole kirjattu koulutuskustannuksiin. Luvussa ei näy myöskään sisäisen koulutuksen kustannukset.

Henkilöstökulut olivat 2017 talousarviossa 14 991 452 euroa. Henkilöstökulujen toteuma v. 2017 oli 15 532 061 € (103,6%).

Kaupungin työterveyshuollon kustannukset toteutuivat vuonna 2017 145 746 euron suuruisena (2016/ 150 672 euroa). Sairauspoissaolot olivat 2017 vuonna 4 925 kalenteripäivää (2016 vuonna 5 154 pv). Sairauslomapäivissä on tapahtunut laskua edelliseen vuoteen -8,5 %.

Organisaation ohuudesta johtuen varamiesjärjestelmä ei edelleenkaan toimi tarkastuslautakunnan edellyttämällä tavalla.

6. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Valtuusto on hyväksynyt 16.6.2015 Pudasjärven kaupungin toiminnan kehittämishjelman vuosille 2015- 2017.

Ohjelmassa on asetettu taloudelliseksi tavoitteeksi vuosille 2015- 2017 kustannusten kurissa pitäminen valtionosuusleikkaukset ja verotulokehitys huomioiden. Käytännössä tämä tarkoittaa toimintakatteen jäädytystä vuoden 2015 talousarvion tasolle.

Tilikauden 2017 ylijäämä 1 505 186 euroa ehdotetaan siirrettäväksi edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille, jonka jälkeen edellisten tilikausien ylijäämäksi jää 10 305 377 euroa. Tämän hetken tasetilanteen perusteella ei ole tarvetta esittää talouden tasapainottamista, mutta tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tiukka talouskuri on edelleen välttämätön. Henkilöstön jaksamisesta on kuitenkin huolehdittava.

7. ARVIO EDELLISTEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN SUOSITUSTEN TOTEUTUMISESTA

Tarkastuslautakunta on 2016 vuoden arviointikertomuksessa suosittanut:

- Hirsikampuksen tuotteistaminen ja saatavuus tulee hoitaa ensi tilassa kuntoon.
  - o Asian valmistelu on edelleen kesken ja se on ensi tilassa saatettava kuntoon (hinnasto, yhteyshenkilö, käyttöehdot, saatavuus, oheispalvelut).
- Kaikki kaupungin yleiset kiinteistöt järjestettävä esteettömiksi.
  - o Asia on kunnossa.
- Yksityisten kiinteistöjen liittyminen jätehuoltoon saatettava ajan tasalle.
  - o Liittymättömille kiinteistöille on lähetty kirje asiasta, jonka johdosta on saatu yli 1000 uutta liittyjää, mutta kaikki kiinteistöt eivät kuulu edelleenkään jätteenkeräyksen piiriin.
- Henkilöstön jaksamisen turvaamiseksi toimenkuvat on tarkasteltava ja saatava ajan tasalle sekä luotava toimiva varamiesjärjestelmä.
  - o Toimenpiteitä asian eteen on tehty, mutta jatkossakin asiaan tulee kiinnittää erityistä huomioita.

8. MUUT HAVAINNOT

- Sidonnaisuusilmoitus on antamatta 9 henkilöllä pyynnöstä huolimatta.
- + Tilinpäätösasiakirjat ja henkilöstöraportti valmistuivat hyvissä ajoin ja ne ovat selkeät ja helppolukuiset.
- + Taajaman yleisilme on edelleen kohentunut ja torin toiminta on kehittynyt.
- + Pudasjärvi on saanut paljon positiivista huomiota ja positiivinen tekemisen meininki jatkuu.
- Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden vastaukset tiedusteluihin, viesteihin ja puheluihin ovat osittain viivästyneet tai jääneet kokonaan hoitamatta.

9. YHTEENVETO/KOKONAISARVIO

Toiminnalliset tavoitteet on tälläkin tilikaudella olennaisilta osin saavutettu.

Tilikauden ylijäämäksi muodostui 1,5 miljoonaa euroa, vuosikatteeksi muodostui 4,6 miljoonaa euroa, josta rahoitustuotot ja -kulut olivat 1,6 milj. euroa, joten tilikauden ylijäämä antaa poikkeuksellisen hyvän kuvan talouden tilanteesta, eikä hyvänolon tunteeseen kannata tuudittautua.

Valtionosuudet ovat laskeneet, mutta verotulot ovat hieman kasvaneet.

Tulevan maakuntauudistuksen vaikutuksia kaupungin toimintaan ja talouteen on vaikea arvioida.

10. TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Peruspalvelut Pudasjärvellä aina varhaiskasvatuksesta vanhuspalveluihin, lukuun ottamatta terveyskeskusta ja kirjastoa, ovat tilojen osalta erinomaiset.

Vuonna 2018 kuntien valtionosuudet alenevat 41 miljoonaa euroa (-0,5 %) vuodesta 2017. Merkittävimmät muutokset vuoden 2018 valtionosuudessa johtuvat kilpailukyky sopimuksesta (uutta vähennystä -118 milj. euroa, -22 €/asukas vuodelle 2018) ja veromenetysten kompensatiosta, joka lisää valtionosuutta 131 milj. euroa vuonna 2018.

Ennusteiden mukaan verotulojen kehitys jatkuu tasaisena tai hieman noususuuntaisena. Ottaen huomioon valtionosuuksien leikkauksen ja Pudasjärven rakennusten jo olemassa olevat leasingvastuut sekä korkean tunnusluvun ”Velat ja vastuut käyttötuloista”, tulee kulukehitystä investointien suhteen tarkastella kriittisesti.

11. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYKSET VALTUUSTOLLE

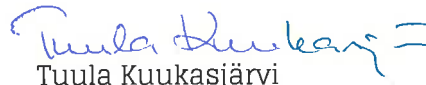
- Tytäryhtiöiden raportointi ja esittäytyminen vuosittain valtuustoseminaarissa.
- Hankkeiden valmisteluun, talousarvion suunnitteluun ja talouden seurantaan tulee kiinnittää enemmän huomiota ja sovitussa hankebudjetissa tulee pysyä.
- Lähiruuan käyttöä julkisessa ruokahuollossa tulee kehittää ja lisätä pikaisesti.
- Tarkastuslautakunta suosittaa valtuuston käymään keskustelun valtuuston roolista isompien hankkeiden suunnittelussa sekä talousraamien antajana.

Tarkastuslautakunta kiittää hyvästä yhteistyöstä luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja koko henkilöstöä.

Pudasjärvellä 22. päivänä toukokuuta 2018

Juha Heikkilä
puheenjohtaja

Tuula Kuukasjärvi
varapuheenjohtaja

Marko Koivula

Mirka Pääkkö

Ruut Tuohimaa

Timo Vähäkuopus